

CAVANILLES, CONTRA LA DEPREDACIÓ DEL TERRITORI

UNA EXPOSICIÓ AL JARDÍ BOTÀNIC DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA REUNEIX ART, NATURA I POESIA

Francesc Viadel

Ja feia molt de temps que no presenciàvem una depredació del territori a tan gran escala com la que ara mateix patim. Bé que ho sabem, que hi ha al darrere de tot les exigències d'un model econòmic insadollable que gaudeix de la complicitat d'una legislació, sens dubte, enganyifosa, gairebé feta a mida.

No fa massa que hem sabut de la signatura d'una sentència de mort contra la vall de Porxinos, a Ribarroja. Sentència que s'executarà en benefici dels poderosos interessos del València CF, interessos, per cert, capaços de fer emmudir la gran majoria de notables de la nostra societat. D'altra banda, des dels despatxos de l'alta administració autonòmica es projecta el creixement immobiliari en un estany de l'Albufera que es mor de set i de fàstic; es construeix a destall a la

«JOCS FLORALS A CAVANILLES' HA ESTAT UNA EXPERIÈNCIA IMPORTANT, EN EL SENTIT QUE HA ESTAT CAPAÇ D'UNIR HARMONIOSAMENT CIÈNCIA I CREACIÓ»

© Fotografies d'aquest article: Mètode

D'esquerra a dreta: el rector de la Universitat de València, Francisco Tomás; el vicerector de Política Científica, Manuel Costa; el director del Jardí Botànic, Antoni Aguilera; i la portaveu d'Educació del PSPV en les Corts Valencianes, Ana Noguera.

Conversant, d'esquerra a dreta: Salvador Fernández, Martí Domínguez (comissari de l'exposició), Francisco Tomás i Ana Noguera.

«'JOCS FLORALS A CAVANILLES' HA CAUSAT MÉS EFECTES QUE ELS QUE ES CORRESPONEN A UNA INCREÏBLE EXPOSICIÓ, I HA OBERT, EN EL SI DEL MÓN DE LA CULTURA, UNA NECESSÀRIA POLÈMICA AL VOLTANT DE LA RELACIÓ DELS CREADORS AMB EL NOSTRE TERRITORI I, NOMÉS PER AIXÒ, LA MOSTRA JA S'HA FET IMPRESCINDIBLE»

D'esquerra a dreta: Vicente Botella (director de l'Obra Social de la CAM), Salvador Fernández, Martí Domínguez, Carmen Calvo, Ana Noguera i Francisco Tomás.

costa oriolana, a la Marina i, fins i tot, ja es parla d'esgarrapar també la serra de Mariola o l'únic espai verge que resta, entre el riu i la mar, a Cullera.

Al capdavant, la magnitud i la força d'aquest model de creixement econòmic i els perjudicis que ens ocasiona posen de relleu l'absoluta estupidesa de la nostra classe política, però també alerta del perillós i preocupant silenci dels prohoms de la nostra cultura, que semblen haver renunciat, llevat d'excepcions, com és el cas dels escriptors i artistes de la Ribera mobilitzats contra el transvasament del Xúquer, a exercir una actitud crítica en defensa del territori. I heus ací un dels motius que han inspirat l'exposició "Jocs Florals a Cavanilles", just dos segles després de la desaparició del científic divuitesc, un dels valencians que més es va estimar el nostre paisatge.

El cas és que no fa massa el biòleg i escriptor Martí Domínguez –que ha estat junt amb María José Carrau l'instigador d'aquesta exposició– s'interrogava sobre aquest desdeny de la cultura a la salvatge extinció del país. "Els valencians –assegurava Domínguez– no reconeixem el nostre paisatge i això pense que fa que no el protegim com deuríem." Per tant, segons ell, "la creació d'uns lligams ben íntims entre el nostre paisatge i el nostre territori esdevé fonamental en la construcció d'una societat i d'una moral civil tan necessària per als valencians".

L'exposició, emmarcada a l'emblemàtic Jardí Botànic de la ciutat de València, ha estat possible gràcies a la col·laboració de 48 poetes, 34 artistes plàstics i mitja dotzena llarga de professionals de la fotografia. Tot el material és inèdit, concebut amb motiu de l'exposició, i d'un gran nivell, no en va s'hi apleguen, de nord a sud, els millors creadors en cadascuna de les disciplines. Entre els poetes, Joan Navarro, Gaspar Jaén, Marc Granell, Francisco Brines, Carlos Marzal, Antonio Cabrera, Vicente Gallego, Manel Rodríguez Castelló, Salvador Jàfer, Josep Piera, Lluís Roda, Vicent Alonso o Ramon Guillem. Artistes plàstics de la importància d'Andreu Alfaro, Manuel Boix, Artur Heras, Antoni Miró, Adrià Pina, Esteve Adam, Rosa Torres o Carmen Calvo. Francesc Jarque, Natxo Francés, Jesús Císcar, Tània Castro, Diego Opazo o Elena Juan, entre els fotògrafs.

En molts sentits, "Jocs Florals a Cavanilles" ha estat una experiència insòlita, important, en el sentit que ha estat capaç d'unir harmoniosament ciència i creació en un moment en què, al parer de Martí Domínguez, els poetes i els artistes semblen crear partint d'una única visió urbana, sense conèixer el món que ens envolta. Calia, doncs, que aquests artistes fixaren la mirada sobre un paisatge que sabem amenaçat de mort. A més,

però, aquesta bella revisió dels àmbits sentimentals del botànic valencià ha significat, d'alguna manera, també, trencar amb una incomprendible tradició de la nostra cultura: ignorar el propi paisatge. “El nostre paisatge –escriu incisivament Martí Domínguez al text que introdueix el magnífic catàleg de l’exposició– ha estat sistemàticament balafiat, negligit, ignorat, menystingut. Fins i tot, singularitats paisatgístiques tan universals i plausibles com l’Albufera no han produït més que un gavadal de versets infames.”

I així, Martí Domínguez, es dol també amargament que el Penyagolosa, posem per cas, no haja tingut ni un sol vers llevat d’una referència llunyana del poeta Teodor Llorente, tal vegada per por, justament, a caure en un cert llorentisme, tal vegada perquè se sentien condicionats per la visió antipaisatgística *fusteriana*, i d’ací la seua fredor, distància, mirada de superioritat envers el paisatge. Possiblement Joan Fuster, com molt bé assenyala el responsable d’aquesta experiència en l’estudi introductor del catàleg de l’exposició, sovint es mostrà àcid davant el paisatge i la seua exaltació. “La geologia esplèndida em deixa indiferent, veig el camp com una creació del treball dels hòmens, i m’inquieten les bestioles supervivents dels insecticides, dels ‘animalicides’ en general”, escriurà l’any 1980 l’assagista de Sueca al pròleg de *Paratges del País Valencià*, de Tomàs Escuder.

D’altra banda, sembla que també els artistes plàstics han fet seua aquesta malaurada i fatal indiferència poètica. “Aquesta sequera lírica –es lamenta Martí Domínguez– també ha afectat els nostres ‘pintors-poetes.’

«L’EXPOSICIÓ HA ESTAT POSSIBLE GRÀCIES A LA COL·LABORACIÓ DE 48 POETES, 34 ARTISTES PLÀSTICS I MITJA DOTZENA LLARGA DE PROFESSIONALS DE LA FOTOGRAFIA»

L’ascètica soledat de les muntanyes, que tant va colpir Friedrich, ha estat sistemàticament evitada. No hi ha una sola serra, un sol cim, un sol pujol, un sol punt geodèsic que haja esperonat els apelles valencians. Els insòlits farallons de la Tinença, els colors encesos dels gresos d’Espadà o la Cal-

derona, les arravatades formacions geològiques de la Safor, les elegants formacions de Diània, no han estimulat gota els pinzells dels nostres artistes. Evidentment, de tard en tard la geografia hi apareix, però sempre des de l’anonimat, des de la fugida, evitant el singularisme, la concreció, la referència explícita. [...] Per no semblar ‘pintoresc’ defuig concretar; per parèixer universal, despersonalitza el llenç. El resultat és que no hi ha un paisatge valencià propi, que puguem reconèixer, amb el qual ens puguem identificar.”

En definitiva, les seues observacions incisives fan preguntar-se si aquest desdeny no serà un altre dels símptomes que demostren el nostre fracàs com a poble. Més o menys encertadament, la realitat és que “Jocs Florals a Cavanilles” ha causat més efectes que els que es corresponen a una increïble exposició. Comptat i debatut, Martí Domínguez ha obert, en el si del món de la cultura, una necessària polèmica al voltant de la relació dels creadors amb el nostre territori i, només per això, la mostra ja s’ha fet imprescindible, d’una utilitat civil incalculable en un país que, massa sovint, sembla practicar de grat la indiferència més insultant amb el seu propi destí. ☺

Francesc Viadel. Periodista.